

Н. О. Кравченко,

д-р філол. наук, доц.,

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
завідувач кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови;*

К. А. Бондаренко,

канд. філол. наук, доц.,

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
доцент кафедри теоретичної та прикладної фонетики англійської мови*

ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ СПОНУКАННЯ В АНГЛОМОВНИХ ЛЕКЦІЙНОМУ ТА ПРОПОВІДНИЦЬКОМУ ДИСКУРСАХ

Статтю присвячено дослідженню лінгвальних засобів спонування у двох реалізаціях усного інституційного дискурсу – лекціях та проповідях. Виявлено основні види спонукальних висловлювань, що функціонують у межах проповідницького та лекційного дискурсів та констатована залежність їхнього вживання від композиційної структури текстів проповіді та лекції.

Ключові слова: спонування, проповідницький/лекційний дискурс, лінгвальні засоби.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Інституційна комунікація передбачає не лише обмін інформацією, а й здійснення певного впливу на комуніканта. Виходячи з того, що «спілкування немислиме без спонування до дії» [2, с.83], варто вважати спонукальність як базову комунікативну ознаку, яка водночас є однією з найяскравіших семантико-прагматичних дискурсивних категорій [8], що відображає зв'язок мови не тільки з мисленням, а й із ситуаціями мовленнєвого спілкування та правилами взаємодії його учасників. Тому вивчення усних спонукальних висловлювань у межах лекційного та проповідницького дискурсів є актуальним, адже визначається потребою виявлення ролі лінгвальних параметрів у реалізації усного інституційного дискурсу.

Аналіз останніх досліджень. Категорія спонукальності належить до такої понятійної категорії, у якій прагматична функція мови виявляється якнайповніше, адже в основі спонукальних речень лежить віддзеркалення волонтеративних взаємин між мовцем і його співрозмовником.

Аналізу спонукальної модальності присвячено велику кількість досліджень на матеріалі різних мов. Свого часу ще О. О. Потебня, О. О. Шахматов, О. М. Пешковський, Л. А. Булаховський, В. В. Виноградов звертали увагу на засоби вираження спонування. Більш системні та детальні дослідження з цього питання з'являються дещо пізніше. В українському мовознавстві такий підхід бачимо, зокрема, у працях В. М. Русанівського, І. Р. Вихованця, А. П. Грищенка, П. С. Дудика, О. К. Безпояска, К. Г. Городенської, А. П. Загнітка, І. І. Слинська, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянської, М. Я. Плюща, М. У. Каранської, О. С. Шевчука.

Треба зазначити особливості спонукальних конструкцій дискурсу. Категорія спонукання і впливу включає в себе два основні поняття: волевиявлення та спонукання, які водночас вважаються фактором впливу на адресата, що слухає. Інакше кажучи, спонукальна ситуація містить вказівку на такий її елемент, як умови волевиявлення, що визначають необхідність або можливість реалізації конкретного спонукального акту. Знання таких презумпцій регулює правила адекватного вживання і прочитання імперативних висловлювань, тобто стратегію їх використання в мовленні.

Щоби мовленнєвий вплив був ефективним, він повинен апелювати до свідомої, і до підсвідомої діяльності психіки, у ньому повинні поєднуватися логічні й емоційні компоненти, підкріплені невербальними засобами впливу. Водночас структурно психіку можна уявити як єдність трьох її складників — свідомості, підсвідомості й моторики. Отже, щоби спонукати співрозмовника до активності, потрібно впливати на його свідомість, порушити підсвідомість (особливо, емоційну сторону) і включити його у відповідну діяльність [9, с.41].

Однією з найбільш валідних щодо позначення соціальних та прагматичних характеристик спонукальних мовленнєвих актів (СМА) є класифікація Є. І. Філатової [7]. Вона запропонувала кілька чинників для визначення типів спонукальних ситуацій, як фактор свободи в адресата (категоричні, некатегоричні СМА), фактор інтересу (чи є дія суттєвою в інтересах мовця, адресата, їх обидвох чи вона є несуттєвою); фактор статусу (статус мовця нижче або вище статусу адресата, або ж статус комунікантів несуттєвий); фактор виконавця (хто виконує дію: адресат, або мовець і адресат, або мовець, адресат та інші особи); фактор нормативності (нормативні СМА, за яких мовець «спирається на норми (моральні, юридичні, інші)», і ненормативні СМА); фактор середовища (суттєвий — тобто мовленнєвий акт вживається в офіційній ситуації — або несуттєвий), фактор зумовленості (реактивні й ініціативні СМА).

У мові існують різні типи засобів, за допомогою яких може бути реалізована комунікативна мета мовленнєвого акту. Реалізацію прагматичних значень у спілкуванні прямим / непрямим або експліцитно / імпліцитним способами треба розглядати як можливі психологічні структури, які лежать в основі мовленнєвої поведінки мовця під час визначення діапазону особистої комунікативної свободи в заданих умовах спілкування. Вибір прямого, непрямиго, експліцитного або імпліцитного мовлення пов'язується із суб'єктивною оцінкою мовцем параметрів протікання спілкування. Мовленнєві акти із експліцитно вираженим прагматичним навантаженням містять повну, несуперечливу й релевантну інформацію, що забезпечує адресату однозначний вибір адекватної реакції [4]. Прямий спосіб вираження СМА полягає в тому, що мовець прагне зробити певний іллокутивний вплив на слухача шляхом використання таких мовленнєвих засобів, іллокутивна сила яких легко інтерпретується слухачем [1, с.25]. У таких випадках «мовець, вимовляючи певні речення, має на увазі рівно й буквально те, що він говорить» [6, с.165]. Непрямий спосіб вираження СМА передбачає, що в реченні спостерігається будь-яке відхилення від запропонованої семантичної моделі прямого СМА, виражене якісними і / або кількісними змінами. Видозміна семантичної моделі характеризується повною або частковою трансформацією. У цих випадках роль відсутньої ланки в семантичній моделі належить контексту.

Метою статті є виявлення лексико-синтаксичних засобів спонукання у лекційному та проповідницькому дискурсах. Відповідно до мети сформульовані такі

завдання: класифікувати спонукальні висловлювання з урахуванням особливостей зазначених дискурсів; схарактеризувати лексико-синтаксичні особливості кожного з видів спонукування; встановити рекурентність вживання спонукальних конструкцій в досліджуваних дискурсах в залежності від композиційної структури лекції та проповіді.

Об'єктом дослідження виступає усний англomовний інституційний дискурс у двох його різновидах – лекційному та проповідницькому. **Предметом** дослідження є лексико-синтаксична організація спонукальних висловлювань у лекційному та проповідницькому дискурсах.

Вивчення спонукальних висловлювань інституційного дискурсу проводилося на **матеріалі** відеозаписів і скриптів текстів усних лекцій і проповідей. Для отримання більш об'ємної картини до корпусу дослідження було залучено традиційні (аудиторні) і дистантні (онлайн) лекції, а також традиційні (храмові) й альтернативні (онлайн) проповіді. Для дослідження спонукальних висловлювань у традиційних лекціях було використано відеозаписи аудиторних лекцій, що проводяться в університеті міста Редінг (Державний університет Редінгу, Беркшир, Англія). Матеріалом для дослідження спонукування в дистантних онлайн лекціях послужили інтернет-записи соціальної програми *Education for everybody*. Для дослідження способів спонукування в релігійному проповідницькому дискурсі використовувалися відеозаписи англіканських проповідей, записаних під час богослужіння, й інтернет-записи ізольованих від богослужіння проповідей сучасних проповідників неопротестантського толку.

Для досягнення поставленої у мети роботи застосовано як загальнонаукові, так і спеціальні лінгвістичні **методи дослідження**. При написанні статті залучено описовий метод для виявлення комплексу характерних ознак об'єкта дослідження; у межах структурного методу прислужились елементи компонентного аналізу, завдяки яким виявлено семантичні особливості спонукальних конструкцій; елементи конwersаційного аналізу оптимізували процес реконструкції комплексу складників досліджуваної комунікативної сфери в її проекції на екстралінгвальну ситуацію. Лінгвокультурологічний аналіз уможливив висвітлення та пояснення функційної специфіки спонукальних висловлювань в англomовному релігійному й академічному дискурсах.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому *вперше* систематизовано мовленнєвий матеріал за такими лінгвальними й екстралінгвальними чинниками, що зумовлюють специфічне функціонування спонукальних висловлювань у проповідницькому і лекційному дискурсах: експліцитність / імпліцитність, синтаксична структура, комунікативно-прагматична спрямованість, адресатність спонукування та локалізація спонукального висловлювання в композиційній структурі тексту лекції / проповіді. **Теоретичне значення** роботи полягає в тому, що вона є самостійним внеском у теорію мовленнєвої комунікації. Розгляд особливостей використання спонукальних висловлювань із лінгвістичних позицій просуває подальше вивчення специфічних текстів різних сфер спілкування, доповнюючи його спостереженнями над їхніми особливостями в академічній та релігійній сферах. **Практична цінність** дослідження визначається можливістю використання матеріалів і висновків, що містяться в ньому, у викладанні низки спеціальних курсів, присвячених проблемам комунікативного впливу, вивченню специфіки функціонування англійської мови в різноманітних дискурсах тощо.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Проповідницькому та лекційному дискурсам властиво слідування класичної композиційної структури риторичного твору: вступ – основна частина – висновок. Треба зазначити, що основна частина лекції складається з викладу основного матеріалу й аргументації, у проповіді ж складовими компонентами основної частини є нарація (виклад євангельського сюжету або події, яким присвячена проповідь) і трактування. З огляду на те, що за своїми інтенціональними критеріями і прагматичними настановами ці частини схожі, надалі в дослідженні будемо оперувати об'єднуючими термінами *виклад* і *пояснення* під час номінації компонентів основної частини як проповіді, так і лекції.

У реалізації стратегій лектора і проповідника важливу роль відіграють способи спонукання аудиторії до комунікативних дій, які здійснюються спонукальними конструкціями. Лінгвальні та екстралінгвальні чинники, що зумовлюють функціонування спонукальних висловлювань у проповідницькому й лекційному дискурсах передбачають наступне:

- експліцитність / імпліцитність спонукальних висловлювань;
- синтаксична структура спонукальних конструкцій;
- комунікативно-прагматична спрямованість спонукальних висловлювань;
- адресатність спонукання;
- локалізація спонукальної конструкції в композиційній структурі тексту лекції / проповіді.

Говорячи про *експліцитність* / *імпліцитність* спонукальних висловлювань, ми слідуємо за диференціацією експліцитних і імпліцитних спонукальних конструкцій, яка представлена в теорії мовленнєвих актів [5]. Відповідно до цієї диференціації, в експліцитних мовленнєвих актах іллокутивна мета мовця безпосередньо маніфестується за допомогою спеціально призначених для цього мовних маркерів — іллокутивних показників. Так, мета спонукання адресата до дії в мовленнєвих актах спонукання прямо виражається або відповідними перформативними лексико-синтаксичними конструкціями, або наказовою формою смислового дієслова. У такий спосіб, експліцитні наказові конструкції являють собою пряме спонукання слухачів до дії.

У досліджуваних нами проповідях і лекціях такого роду спонукання відрізняються надзвичайної рекурентністю:

- лекції: *Look at this! Go back to the top! Name me a country!*
- проповіді: *Now listen to the Gospel! Pay attention to this very Verse! Think about their words!*

Спонукування може бути виражено й імпліцитно, тобто за допомогою показників, призначених для маркування інших іллокутивних цілей: виявлення бажання, щоби щось було зроблено, або питання про майбутні дії адресата або про його здібності виконати дію.

Широке використання непрямих імпліцитних мовленнєвих актів спонукання пояснюється, насамперед, прагненням мовця знизити категоричність висловлювання. Головним мотивом використання непрямих мовленнєвих актів є принцип ввічливості, який часто відіграє вирішальну роль у формуванні висловлювання й у доборі мовних форм вираження комунікативної мети. Імпліцитні спонукальні висловлювання не несуть у собі прямого волевиявлення. Найчастіше задані конструкції мають форму умовних речень, метою яких є порівняно м'яко й непомітно підштовхнути слухача до

тієї або іншої дії. Ці конструкції передають побажання, залишаючи слухачеві свободу вибору:

- лекції: *If you consult some more books on marketing, you surely will notice the common pattern* (Sessile Basins).
- проповіді: *If you look at the 19th chapter Luke. If you read the 13th chapter of Jeremiah, you will obviously return to your innocent past* (Pastor John MacArthur).

Аналіз матеріалу дослідження дає змогу констатувати, що основною метою прямих експліцитно спонукальних конструкцій є орієнтація адресата на негайне виконання чітко сформульованої дії, здебільшого — процесуальної (пов'язаної з безпосередньою ситуацією спілкування). Такого роду спонукальні конструкції в дискурсі проповіді й лекції пропонуємо назвати *операційними*, оскільки вони покликані оптимізувати процес викладу / сприйняття інформації. Використовуючи непрямі імпліцитні конструкції, лектор / проповідник знижує категоричність спонукування — подає ідею, мотивує адресата й підштовхує на самостійне усвідомлення необхідності дії. Більшою мірою основною метою пропонованого типу спонукань є бажані посткомунікативні дії адресата.

Варто водночас зазначити, що прямі спонукальні конструкції в дискурсі проповіді переслідують своєю метою не тільки спонукати слухачів до виконання формальних процесуальних дій (операцій), пов'язаних із ситуацією спілкування (розгорніть Біблію на сторінці..., послухайте слова... зверніть увагу на... і т. ін.), а й закликати паству до звершення головної комунікативної й посткомунікативної дії — звернення до Бога:

Take a look at yourself. See and acknowledge that you have a problem. Ask the Lord for strength to overcome that. Then overcome it, and do better (Ken Wimer).

Синтаксична структура спонукальних висловлювань відрізняється різноманітністю: було зафіксовано всі традиційні синтаксичні способи реалізації спонукування: спонукальні речення (повні, еліптичні), що будуються за правилами наказового способу, розповідні речення в дійсному способі з перформативними дієсловами, питальні речення.

Найуживаніший варіант експлікації спонукування в досліджуваних текстах лекцій і проповідей — це наказові конструкції: дієслово у формі наказового способу (Vim): *Believe me, listen to me*. Для передавання різних експресивних відтінків спонукування, що підсилюють його, дієслово наказового способу може супроводжуватись займенником *you*, який зазвичай передує йому, складаючи з ним семантично неподільне поєднання (*you + Vim*): *you wait for the next life*. При передаванні спонукування важлива роль належить і інфінітиву в різних синтаксично неподільних поєднаннях, зокрема, з емфатичним *do*, що створює емфатичний варіант синтаксеми (*do Vi*): *Do think of the sins you've committed, Do come to our next lecture*. При спонуванні до спільної з оратором дії в досліджуваному матеріалі вживається інфінітив у поєднанні зі службовим дієсловом *let* і займенником *us* (*let us Vi, let's Vi*). Найбільш широко така конструкція вживається в проповідницькому дискурсі:

Let's say «Halleluia!» together! (Tony Evans)

Let us strive to narrow the gap between. Yes, let us feed the hungry, those who lack food — but let us also meet the needs of, a doctor or medicine. Yes, let us work sincerely and even-handedly for justice — the justice that may bring the balm of, peoples and communities (Archbishop of Canterbury).

Лекційний дискурс також характеризується вживанням даної конструкції:

Let's take a look at our handouts (Clare Nukui. The History of English).

У проповідницькому дискурсі зафіксована також спонукальна конструкція, що складається із дієслова *let* у поєднаннях з об'єктними займенниками третьої особи, а також із власними іменами, які номінують Бога (*let Him Vi, let S Vi*):

Let God of all grace be with you and your elect pastor, and give you a great and long-lasting blessing (Jonathan Edwards).

Говорячи про *комунікативно-прагматичну спрямованість* досліджуваних спонукальних висловлювань, насамперед акцентуємо увагу на виявленні цільового направлення висловлювання, спричиненого бажанням мовця надати той чи інший вплив на співрозмовника. У цьому сенсі за темпоральною ознакою виділяємо два основні види спонукування: *симультанні й посткомунікативні*. До симультанних належать спонукальні конструкції, що переслідують своєю метою негайне виконання волевиявлення лектора / проповідника:

- лекції: *So turn to talk to the person sitting beside you and say which of these reasons you think have led to English becoming a global language* (History of the international languages).

- проповіді: *Let's turn to the Word of God* (Pastor John MacArthur).

Pray with a congregation! Solitary prayer is for the very few (Pastor Steven Furtick).

Варто зазначити, що такого роду спонукальні конструкції можуть стосуватися спонукування до негайного виконання як фізичної, так і ментальної або душевної (духовної) дії.

Спонукування до посткомунікативних дій у лекційному та проповідницькому дискурсах базуються, передусім, на домінуючій аксіологічній складовій цих дискурсів.

У лекційному дискурсі спостерігаються спонукування до осмислення сказаного під час лекції, до поглиблення розуміння суті викладеної проблеми після закінчення лекції. Наприклад, у лекції про історію англійської мови лектор радить студентам після повернення додому проконсультуватися з історичними мапами й упевнитися в правдивості сказаного:

If you look at the map, you will see it (Clare Nukui. The History of English).

У проповідницькому дискурсі такого роду конструкції покликані стимулювати подальше проникнення в суть біблійного постулату або події, викладених в проповіді, з метою, наприклад, застосувати його уроки в повсякденному праведному житті:

The lesson from the literal sense of this story of Bartimaeus is enormous. We are told that there is also a spiritual sense to be perceived, and I think we have already sensed its presence. In closing, let's examine this spiritual lesson (Timothy Flemming).

Чинник *адресатності* спонукальних конструкцій виявився найбільшою релевантною ознакою для диференціації лекційного і проповідницького дискурсивних утворень.

Як у лекціях, так і в проповідях було зафіксовано частотне вживання традиційних, так званих, «ти»-орієнтованих висловлювань, націлених на вчинення впливу на аудиторію / паству, і «ми»-орієнтованих спонукальних висловлювань, які об'єднують лектора / проповідника і їхніх слухачів. У проповідницькому ж дискурсі зафіксовано особливий вид спонукальних висловлювань, адресованих до Бога, який *формально* не є учасником проповідницького дискурсу, але присутність якого незримо відчувається й передбачається апіорі: «В комунікативному акті «релігійна проповідь» поряд із традиційними реальними учасниками комунікації — адресантом (проповідником) й адресатом (слухачами, паствою) наявний прихований («вищий»)

комунікант — Бог, який є також адресантом, й адресатом проповіді. Унаслідок цього в проповіді спостерігається феноменальне «подвоєння» фігур комунікантів: проповідник, будучи формальним адресантом проповіді, одночасно є й адресатом Слѡва, що надходить від «вищого нададресанта» — Бога. У свою чергу, нададресант (Бог) є й нададресатом повідомлення, з яким звертається до нього адресант (проповідник) від імені реального адресата проповіді (прихожан)» [3, с.30]. Виходячи з комунікативної ситуації проповіді, яка передбачає участь у ній Бога, «Він (Бог)» — орієнтоване спонукальне висловлювання відносно до особливого виду спонукання, яке властиве тільки проповідям й опосередковано адресоване Богу:

Let God enable you to witness boldly and lovingly to the thousands you encounter every month who are by nature children of wrath, who are walking in darkness, who are without hope, without God in the world (Pastor Robert Madu).

Використання певного набору видів спонукальних конструкцій залежить від композиційної структури текстів лекційного і проповідницького дискурсів. Важливо зазначити, що в певних частинах лекцій і проповідей переважає певний тип спонукання. В основній частині і вступі, зазвичай, переважають операційні спонукальні конструкції, що закликають виконати конкретну команду. Як зазначалося раніше, операційні конструкції здебільшого експліцитні.

Let's have a look at the survey results (Andy O'Kain. Globalisation).

Have a minute to discuss the numbers with the partner (Dr Simon Gowan).

У пропонованій категорії спонукальних конструкцій лектор закликає слухачів до виконання дії, безпосередньо пов'язаної з тематикою лекції для кращого її розуміння і включення слухачів (в цьому випадку студентів) у процес комунікації.

У даній проповіді священник так само дає пряму (експліцитну) вказівку до дії. Слухач отримує безпосередню команду до дії. Водночас пряме спонукання до дії проповідник наділяє у форму запрошення.

I would like to invite you to look in your Bibles to 2 John and verses seven through 13 (Ken Wimer).

Спонукання, пов'язані з відволіканням від основної теми проповіді або лекції, також містяться в основній частині тексту. Зазвичай, цей тип спонукальних конструкцій пов'язаний із закликом до розумової діяльності або виконанням додаткових завдань, які спочатку не були заплановані лектором і виникли внаслідок його «відходу» від теми. Наприклад,

You might go to the Oxford English Dictionary, and you will find the definition... (Andy O'Kain. Globalisation).

Читаючи проповідь, священник намагається якомога зрозуміліше донести до слухачів своє послання. З цією метою використовується особистісний і емоційний аспекти. Священник наводить приклади з Біблії, захоплюється ними й непомітно переходить до іншої теми. Водночас мовець закликає слухачів уявити себе в схожій ситуації, відчутти всі умови й у такий спосіб краще зрозуміти його слова.

*Now Charles Dickens and Ralph Waldo Emerson called this story the greatest story ever written and they were pretty good at some stories, too. **Just imagine** yourself living in a Middle Eastern peasant village. **Just imagine** yourself in a Middle Eastern peasant village because that is exactly where these people were and what they understood* (Pastor John MacArthur).

Конструкції, які спонукають до посткомунікативних дій, є характерною ознакою підсумкової частині проповіді або лекції. Це пов'язано з основною метою

даної композиційної частини — підбити підсумки й мотивувати слухачів закріпити почутий матеріал уже після завершення лекції / проповіді.

Висновки та перспективи дослідження. Функціонування спонукальних висловлювань у проповідницькому і лекційному дискурсах зумовлено такими лінгвальними й екстралінгвальними чинниками, як експліцитність / імпліцитність спонукальних конструкцій, синтаксична структура спонукальних конструкцій, комунікативно-прагматична спрямованість, адресатність спонукування й локалізація спонукальної конструкції в композиційній структурі тексту лекції / проповіді. Прямі та непрямі експліцитні спонукальні конструкції, націлені на негайне виконання дії процесуального характеру, розглядаємо в роботі як *операційні* спонукальні висловлювання. За комунікативно-прагматичною спрямованістю з урахуванням темпоральної ознаки виділяємо два основні види спонукування: *симультанні* й *посткомунікативні*. Критерій комунікативно-прагматичної спрямованості дав змогу також виокремити конструкції, що мають на меті спонукати до фізичної дії й до ментальної (в лекціях) або душевної / ментальної (в проповідях). Розгляд особливостей локалізації спонукальних висловлювань у тексті виявив певний набір видів спонукальних конструкцій залежно від композиційної структури текстів лекційного і проповідницького дискурсів. Перспектива подальших розробок убачається в дослідженні паравербальних особливостей лекційного та проповідницького дискурсів. Зіставлення лінгвальних, просодичних і кінетичних засобів вираження спонукування може стати вагомим внеском у вивчення категорії спонукальності.

Література

1. *Беляева Е. И.* Грамматика и прагматика побуждения: английский язык. Воронеж : Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 1992. 168 с.
2. *Вельский А. В.* Побудительная речь. Экспериментальная фонетика и психология речи. Ученые зап. № 1. МГПИИЯ им. М. Горького. М., 1953. Т. 6. С. 81–147.
3. *Кравченко Н. А.* К вопросу о статусе теолингвистики в современном языкознании. *Записки з романо-германської філології* [ред. І. М. Колегаєва]. Одеса: КП ОМД, 2016. Вип.(2) 34. С. 27–35.
4. *Неустроев К. С.* Способы выражения побуждения и воздействия: на материале современного английского языка: автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Ростов н/Д, 2008. 22 с.
5. *Остин Дж.* Слово как действие. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. 17. М., 1986. С. 38–94.
6. *Сёрль Дж. Р.* Классификация иллокутивных актов. *Новое в зарубежной лингвистике*. Вып. 17. М., 1986. С.140–165.
7. *Филатова Е. А.* Побудительные высказывания как речевые акты в современном русском языке : дис. ... канд. филол. наук. Москва : МГУ, 1997. 253 с.
8. *Франко О. Б.* Спонукальний дискурс (на матеріалі німецькомовних художніх творів ХХ ст.) : [навч. посіб.], Київ. нац. лінгв. ун-т. К., 2010. 127 с.
9. *Шейгал Е. И., Черватюк И. С.* Власть и речевая коммуникация. *Известия РАН*. 2005. (Серия литературы и языка). Т. 64. № 5. С. 38–45.

References

1. Beljaeva, E. I. (1992), *Grammar and pragmatics of motivation: English* [Grammatika i pragmatika pobuzhdenija: anglijskij jazyk], Izd-vo Voronezh. gos. un-ta, Voronezh, 168p.

2. Vel'skij, A. V. (1953), *Imperatives* [Pobuditel'naja rech'], Jeksperimental'naja fonetika i psihologija rechi. Uchenye zap. № 1, Moscow Toreza University, Moscow, pp.81–147.

3. Kravchenko, N. A. (2016), *On the status of theolinguistics in modern linguistics* [K voprosu o statuse teolingvistiki v sovremennom jazykoznanii], Zapiski z romano-germans'koï filologii [red. I. M. Kolegaeva], KP OMD, Odesa, Vol.(2) 34, pp. 27–35.

4. Neustroev, K. S. (2008), *Ways of expressing motivation and influence: on the material of modern English* [Sposoby vyrazhenija pobuzhdenija i vozdejstvija: na materiale sovremennogo anglijskogo jazyka: avtoref. diss. ... kand. filol. nauk], Rostov n/D, 22 p.

5. Ostin Dzh.(1986), *Word as action* [Slovo kak dejstvie], Novoe v zarubezhnoj lingvistike, Vyp. 17, Moscow, pp. 38–94.

6. Sjol' Dzh. R. (1986), *Classification of illocutionary acts* [Klassifikacija illokutivnyh aktov], Novoe v zarubezhnoj lingvistike, Vyp. 17, Moscow, pp. 140–165.

7. Filatova, E. A. (1997), *Motivational utterances as speech acts in modern Russian* [Pobuditel'nye vyskazyvanija kak rechevye akty v sovremennom rusском jazyke : dis. ... kand. filol. nauk], MGU, Moscow, 253 p.

8. Franko, O. B. (2010), *Imperative discourse (on the material of the 20th century artistic works of the twentieth century)* [Sponukal'nij diskurs (na materiali nimec'komovnih hudozhnih tvoriv XX st.)], Kyiv, 127 p.

9. Shejgal, E. I. (2005), *Power and speech communication* [Vlast' i rechevaja kommunikacija], Izvestija RAN, Serija literatury i jazyka № 5, Moscow, pp. 38–45.

Н. А.Кравченко,

*Одесский национальный университет имени И.И.Мечникова,
кафедра теоретической и прикладной фонетики английского языка;*

Е. А.Бондаренко,

*Одесский национальный университет имени И.И.Мечникова,
кафедра теоретической и прикладной фонетики английского языка*

ЛИНГВАЛЬНЫЕ СРЕДСТВА ПОБУЖДЕНИЯ В АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ЛЕКЦИОННОМ И ПРОПОВЕДНИЧЕСКОМ ДИСКУРСАХ

Статья посвящена исследованию лингвальных средств побуждения в двух реализациях устного институционального дискурса – лекциях и проповедях. Выявлены основные виды побудительных высказываний, функционирующих в пределах проповеднического и лекционного дискурсов и констатирована зависимость их употребления от композиционной структуры текстов проповеди и лекции.

Ключевые слова: побуждение, проповеднический / лекционный дискурс, лингвальные средства.

N. O. Kravchenko,

*Odesa National I.I. Mechnikov University,
Department of the Theoretical and Applied Phonetics of English Language;*

K. A. Bondarenko

*Odesa National I.I. Mechnikov University,
Department of the Theoretical and Applied Phonetics of English Language*

LINGUISTIC MEANS OF THE IMPERATIVE UTTERANCES IN ENGLISH LECTURE AND SERMON DISCOURSES

The aim of the research is to reveal the peculiarities of the linguistic means of imperative utterances which function in the lecture and sermon discourses. For the purpose of the aim, the following tasks were formulated: <http://onlinecorrector.com.ua/%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%83> to categorize imperative utterances in the view of peculiarities of the lecture and sermon discourses; to characterize the lexical-syntactic peculiarities of each type of imperative utterances;

to establish recurrence of each type of imperative utterances depending on the structure of the lecture or sermon.

The object of the research is an oral English-language institutional discourse of two types – academic (lecture) and religious (sermon); the subject of the research is the lexical syntactic arrangement of imperative utterances in the lecture and sermon discourses.

To achieve the aim, both general scientific and special linguistic research methods have been applied.

The functioning of imperative utterances in the preaching and lecture discourse is caused by such linguistic and extralinguistic factors as the expressiveness / implicitness of the imperative constructions, the syntactic structure of the imperative constructions, the communicative-pragmatic orientation, the addressing of the order/ localization of the imperative construction in the compositional text structure. Direct and indirect explicit constructions aimed at the immediate action are considered in the work as operational imperative statements. According to the communicative-pragmatic orientation, taking into account the temporal signs, we distinguish two main types of motivation: simultaneous and post-communicative. The communicative-pragmatic orientation criterion also made it possible to single out constructions intended to induce physical/mental impact (in lectures) and spiritual / mental one (in sermons). The prospect of further investigation is seen in the study of the non-verbal features of lecture and sermon discourses. A comparison of linguistic, prosodic, and kinetic means of expressing motivation can be a significant contribution to the study of the category of imperatives.

Key words: imperatives, sermon / lecture discourse, linguistic means.